

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.l.], 1594

Lævini Torrentii De Crvento Domini Nostri Iesv Christi sacrificio, ad
Gerardvm, Cardinalem, & Episcopum Leodiensem, Sacri Romani Imperij
Principem. Liber Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

101

LÆVINI TORRENTII DE
CRVENTO DOMINI NOSTRI IESV
Christi sacrificio, ad GERARDVM, Cardinalem,
& Episcopum Leodiensem, Sacri Romani Imperij
Principem.

LIBER PRIMVS.

LLE ego virgineum lato qui carmine partum
Ausoniis aptans fidibus felicia dixi
Tempora, quæ summi demissum vertice Olympi
Celestes inter choreas cantusq; sonoros,
Et subito effusos hiberno sidere flores
Viderunt nasci regem dominumq; potentem,
Mortales indutum artus, at cetera Numen,
Aurea qui mundo producens secula princeps
Et maria, & terras simul, & celum omne teneret;
Heu quo nunc gemitu, quo lucti sono singultu,
Et caput, & duris pertundens pectora palmis,
Deplorem infanda damnandum morte reuinctis
Post tergum duci manibus? Quid deinde? cruentis
Vndique fœdatus plagis, ut corpore toto
Non ullus liuore locus, sanieq; vacarit,
Natura mundiq; parens, quo crimina nostra
Diluat, ipse expers labis, sublimis in altum
Tollitur infami fixus cruce. Nostra nec angat
Corda dolor? Totos lacrymarum effundite riuos
Pierides, neque Castaliis de fontibus vnda
Profluat, assiduis mutentur fletibus vnde,
Nec magis in fontem defleuerit Orphea mater
Orphea Calliope crudeli morte peremptum
Quàm Christum chorus omnis. & hunc nam maximus
Orpheus,
Et vestris nota studiis cecinere Sibyllæ,
Transgressi aternos sophia veracis in hortos.

Tūque adeo, felix Ebuero cui pinguibus aruis,
 Condususq̄, ferox, & prisco nomine Tungri
 Imperio subsunt & sceptrā & sacra ferenti,
 GERARDE, ingenio pollens & diuite lingua,
 Nec pacis virtute minor quā fortibus armis,
 Tempora purpureo velans incincta galero,
 Adsis ò faueasq̄, precor, non vana canenti,
 Mastus & hunc mecum pariter decurre laborem.
 Sic pecudes non vlla tuas incommoda ledant,
 Nec lupus insidias commisso tendat ouili,
 Sed densas subter salices ad flumina Mosæ,
 (Ingentis Mosæ, quo non felicior amnis)
 Securos potent latices, secura pererrent
 Gramina, caelesti semper gemmantia rore.
 Quod si forte aliquas, ut magno in corpore, tristi
 Correptas morbo scabies inuaserit atra,
 Aut fidis procul à stabulis malus egerit error,
 Tunc præferre Crucem, quæ spes est vna salutis,
 Sanguinis & Christi flumio mersare salubri
 Cura sit, ut redeant septis, & signa sequantur
 Deposita leta illuue, & prurigine tetra.
 Sed iam tempus equos lugubri inducere campo,
 Liberāq̄, effuso permittere frena dolori.

TER postquam vndenos vita compleuerat annos
 Ex quo virgineo de corpore Christus in auras
 Prodiit, aeterni soboles aeterna parentis,
 Hinc instare graues casus atque aspera multa
 Prospiciens, metuensq̄, suis, ne forte remisso
 Imbelles animo tanta sub mole fatiscant,
 Ipse suas ignominias, seuosq̄, dolores,
 Verberāq̄, & mortem nullis ambagibus utens
 Prædixit, monuitq̄, viros constanter & ipsos
 Dura pati, calōq̄, viam affectare ferendo.
 Ast illos nondum dociles, meliora precatos,

Fallit amor. Diuersa etiam tunc mente fouebant,
 Præmia. Sed nec erat quisquam qui credere posset
 Admitti tam grande nefas, ille ille suorum,
 Perfidia ut caderet fessis qui venerat ultro
 Porgere rebus opem, & miseris solatia terris.
 Tres igitur comites, fidissima pectora, toto
 De numero legit. His altum stipatus abibat
 In montem, magno facturum vota parenti.
 Quò simul ac ventum, vix dum caelestibus ora
 Soluerat alloquiis, subito tremere omnia motu,
 Audiri fragor, ac puro vaga murmura celo.
 Tum verò æthereis latè loca fulgere flammis
 Aduentante Deo, quem circum exercitus ibat
 Calicolum, auratis persultans æera pennis.
 At socij attonita subita ad miracula mente
 Horrescunt trepidi, gelidos stupor alligat artus,
 Genua labant. Nec stare loco, nec tendere contra
 Mortales possint visus, ni prouocet ipse
 Omnipotens, tantumq; oculis aspiet honorem.
 Ergo animi pulsas tenebris, iam luce serena,
 Ecce duos inter proceres, clarissima vatum
 Lumina, narrantes quæ mox ventura trahantur,
 Legiferum Mosem, præcinctum cornibus aureis,
 Qui vada nudauit pelagi sistentibus undis,
 Heliamque, ardens quem vexit ad æthera curru
 Calcantem siccis undantia flumina plantis,
 Ipse ingens, ipse ante homines pulcherrimus omnes
 Conspicitur. Splendent vestes candore nivali,
 Ars qualem occultis non temperet ulla venenis.
 At facies instar Solis cum mane recenti
 Ambrosium nitido spirans de vertice odorem
 Iungit equos, lucemq; ferens, & gaudia terris.
 Talem se fulgens candenti in nube ferebat,
 Æterna simulacra ciens verissima vita,
 Digna Deo sokolet, magnum patris incrementum.

Cum subito aethereas venit vox missa per auras,
 Hic mea progenies, mea magna & sola voluptas.
 Hunc audite viri, & mea credite iussa ferenti.
 Nec plura. Applaudunt Superi, simul alta patefcio
 Ingenti late sonitu stellantis Olympi
 Regia, natiuis translucens aurea gemmis.
 Ipse noua attonitis specie quo suenerat ore
 Reddit se sociis, verbisq; affatus amicis
 Visa vetat vulgata leues efferre sub auras.
 Firmatis sic deinde animis studiisq; suorum,
 Quos nempe eximio dilectos semper amore
 Iam designato vellet succedere regno,
 Quo propius dura sentit luctamina mortis,
 Hoc maiora palam promens miracula, sese
 Jam magis atque magis diuina stirpe creatum
 Prodit, & immensis caelum virtutibus equans.
 Quamquam ingens fama, factis ingentior exit,
 Egregium coeptis cupiens imponere finem.
 Sic & Apellae quicumque probatus ab arte
 Siue hominem, seu forte Deum describere sollers
 Optat, & aeternum sacrare in saecula nomen,
 Cum ventum ad summum est, cum iam manus ultima totum
 Pone, ut innexi conspirent molliter artus,
 Tunc tunc praecipue mens irrequieta laborat,
 Et socio dextram studio curaq; fatigat,
 Nequid hiet, nequid sibi discrepet, omnia viuant,
 Omnibus & constans numeris mirabile visu
 Surgat opus, laudemq; ferat, plausumq; magistro.
 Possem equidem (nec vana fides) portentare ferre
 Innumera, ut pulsa moribundo corpore febres,
 Pulsus hydrops, lenta depascens viscera tabe,
 Obscaenisq; elephas deformans ora lituris.
 Quid vincta toties abrupta silentia linguae?
 Nunc surdis adaperite aures, nunc reddita cecis
 Lumina, nunc crecto claudis vestigia talo?

Quidve

Quidve quod extincto dudum torpentia sensu
 Protinus infuso caluerunt membra vigore,
 Et fluor ille cruoris apertis undique venis
 Deproperans tacta cessauit munere vestis?
 Nec sileam Infernis tot libera pectora Diris,
 Cum malus humanos qui spiritus obsidet artus
 Ad Strygios remeare lacus, noctemq³ profundam
 Cogitur. Ille quidem multa vi perfidus obstat,
 Innectitq³ moras, sed enim maioribus actus
 Imperiis cedit tandem, vacuumq³ relinquit
 Corpus, & illidens terra, versansq³ supinum,
 Horridus in formi spumas agit ore fluentes.
 Max turpi inuisus specie, nigrantibus alis,
 Teter, odore graui, fugit indignatus ad Umbras.
 Scilicet hac cum saepe alias primoribus annis,
 Tum verò extrema iam nunc sub tempora vita
 Sapius ingenti spectata per oppida plausu
 Arrectas hominum mentes oculosq³ trahabant,
 Et clarum Christi nomen super astra ferebant.
 Nam neque Medea, claraq³ Machaonis arte,
 Aut magico pollens cantu, aut felicibus herbis,
 Morborum pestes, & corpora fessa leuabat,
 Sed verbo ut quondam Omnipotens terrasq³ iacentes,
 Atque aestum pelagi, caliq³ volubilis orbes
 Produxit genitor, sic & genitoris imago,
 Et decus, & virtus, & non dubitanda potestas,
 Filius, humano quamuis se absconderet ore,
 Celesti quodcumque animo sedisset id omne
 Praestabat verbo, factumq³ erat ipsa voluntas.
 Diuinum tamen vsque adeo res nulla vigorem
 Prodidit, aut aequae populum stupefecit hiantem,
 Ut quarto post fata die reuocatus ab Orco
 Lazarus, eterne facturus nomina fama.
 Tertius ille quidem tanto dignatus honore,
 (Namque duos ante hunc alios abduxerat Umbris)

Ast ea nota minus, magis hac illustribus acta
 Sunt studiis, magnosq; velut spectata teatro.
 Nunc quoque si docti referantur carmine vatis,
 Perculsas mira capiant dulcedine mentes.
 Nos licet exilitentemus grandia pleetro.
 Lazarus antiqua genitus de stirpe, nec ipse
 Degener, aut veterum nequicquam oblitus auorum,
 Sed patriis crescens virtutibus, arua domumq;
 Bethaniae, haud procul a Solymis, atque ampla tenebas
 Pradia, condecorans parili sua stemmata censu.
 Non tamen aut modicos tumidus despexit amicos,
 Aut vaser occulta decepit fraude clientes.
 Commodus, & facilis, quas Numine repperit aequo
 Innocuas seruabat opes, certare paratus
 Officiis, nec se vinci passurus, & vltro
 Auxilium cuiunque volens laturus egenti.
 Huic gemina, pariter virtute & sanguine iuncta,
 Germana, Martha & Maria, haud obscura per orbem
 Nomina, praestantes & forma, & moribus amba,
 Fraternali irrupto seruabant foedere amorem.
 Illa sed assidue variis exercita curis,
 Atque intacta manens vincloq; auersa iugali,
 Remq; domumq; omnem magna cum laude regebat.
 Altera, que primos indulset amoribus annos,
 Postquam est etherei blandis correpta magistri
 Vocibus, & monita melior sententia sedit,
 Cessit & ille malus Genius, suasorq; malorum,
 Lustratam fugiens caelesti lumine mentem,
 Ex hoc grata quies, & sancta pabula vita
 Otia, non cithara cordi, mollesq; chorea.
 Christum amat, absentem quamuis auditq; videtque,
 Hoc vnum meditans opus, ut mens apta magistro
 Seruiat, aeternae succensa cupidine vite.
 Haec igitur tam casta domus, sanctiq; Penates
 Excepere Deum hospitio, Nec latior vsquam,

Si quando immodico lassarat membra labore,
 Diuerit, placita sumens solatia mensæ.
 Forte etiam magno dum cena paratur amico,
 Et soror officiis trepidans uernatibus instat,
 Illa suo vigilem seruans sub pectore flammam
 Ad domini reuoluta pedes, securam laborum
 Germanæ, fratrisq; sui, dicentis ab ore
 Pendet, & arcanis animum sermonibus explet.
 Felix ô nimium felix, quæ iudice Christo
 Tarda laboranti tamen est prelata sorori,
 Ista quod incertis errans ut sedibus hospes,
 Nil firmum propriumq; diu solidumq; teneret,
 Illa uni coniuncta Deo, qui continet unus
 Omnia, qui celum uoluens immobilis heret,
 Hunc unum saperet, nil extra hunc triste timeret,
 Non magis ac tumidos cantes altissima fluctus.
 Languidus interea morbo tentatur acuto
 Lazarus, & medicis nil promittentibus ingens
 Exoritur luctus. Sed spem tenuere sorores
 Pelli posse malum si præsens adforet ille
 Qui mala vel solo depelleret omnia nutu.
 Ergo trans patrij Iordanis protinus amnem
 (Namque ibi Iudæam fugiens tunc Christus agebat,
 Tinctus ubi quondam fuerat lustralibus undis)
 Mittitur agroti casum qui maestus amici
 Nunciet, & dubie narret discrimina uite,
 Vota silens, neque enim precibus locus est ubi regnat
 Verus amor, cui sponte subit succurrere amato.
 Ille autem afflictæ sortam miseratus acerbam
 Letiferum negat esse malum, diuinitus agro
 Immissum, non sponte sua, quod fama per orbem
 Cresceret hinc laudesq; sue, laudesq; parentis.
 Tertia sed postquam claro lux fulsit ab ortu,
 Rem sociis aperit, dormire professus amicum.
 Illuc se properare, ac uelle abrumpere somnum.

Cumq;

Cumq; illi somnum sperarent profore, molli
 Quem ducens lecto vires repararet, herumq;
 Iudais tuto se credere posse negarent,
 Mortuus est (mortis somnum nam dixerat ante)
 Lazarus. Et cessamus adhuc? Sed nomine vestro
 Letor, ait. Vobis post hac fiducia nostri
 Maior erit, dabiturq; ingentia cernere facta,
 Facta meum late cunctis testantia numen.
 Nec vos insidia moueant fraudesq; malorum
 Dum fulgente diem curru sublimis ab alto
 Sol agit, & spirant diuini luminis aura.
 Nam qui carpit iter manifesta in luce viator
 Certus inoffenso pergit pede, nocte sed idem
 In tenebris trepidans haud vnquam incommoda vitat.
 Sic memorans iter accelerat, comitum simul omnis
 Turba venit. Mortem veriti, & tamen ire parati
 In mortem, subeunt animo discrimina tristi.
 Jamq; propinquabant portis, cum Martha repente
 Audit adesse virum. Mora nulla, celerrima tectis
 Euolat, occurritque simul, simul ore profatur,
 Hanc domine hanc presens poteras auertere mortem
 Fratris, & insano pariter nos soluere luctu.
 Quanquam o. nam quaecunque Deum tu munera posces,
 Rem factam dabit, & precibus pater annuet aquis.
 Cui Christus, Frater tuus hic o Martha resurget.
 Non equidem ignoro, sed tunc (sic rettulit illa)
 Cum suprema dies collatis corpora membris
 Aspiciet tumida rediuiua exurgere terra.
 Ille iterum, gaudens ea quod responsa dabantur,
 Muneris est hoc Martha mei. Sum vita, salusq;
 Certa resurgentum. Quod spe quicumque tenaci
 Crediderit superest etiam post fata, nec vnquam
 Interit. Hac ne tibi de me fiducia surgit?
 Surgit, ait. tu namque Dei certissima proles
 Venistit andem, & mundo succurris egenti.

Sic effata leni properans pede tendit in urbem
 Germanam blandis cupiens perducere verbis.
 Illa domi fufis refidebat mœfta capillis,
 Cum foror ingrediens, Praesto est quem quærimus, (inquit)
 Teq; vocat. Surgit subito, pareiq; vocanti.
 Postquam in confpectum venit, fuffufa rubore
 Prorepat timide, toridemq; quot altera verbis,
 Sed lacrymas in vota vocans, genibusq; voluta,
 Dans gemitum, atque alto ducens fuffuria corde,
 Hanc domine hanc præfens poteras auertere mortem
 Fratris, ait. Nec plura loqui luctusq; sinebat,
 Et pudor, & tanti reuerentia fuma magiftri.
 Non tulit hanc Chriftus fpeciem, miferatus amicos
 Ingemit, & lacrymis rorantia proluit ora,
 Et fremit, & miro turbatur viscera motu.
 Mox autem toto confurgens numine mentem
 Erigit, & nullo prius unquam tempore figna
 Tam manifefta dedit monftrans hominemq; Deumq;
 Fortè frequens aderat Solymis excita propinquis
 Turba virum maftris veniens folatia rebus
 Addere, & alloquiis magnum lenire dolorem.
 Nec non Bethania ciues cum fortè viderent
 Admiffio pariter germanas tendere paffu,
 Addiderant feffe comites, follennia triftes
 Dona rati lacrymis madefacta inferre fepulcro.
 At tanto in numero ftudium non omnibus vnum.
 Multi namque boni linguis animisq; fanebant,
 Nec guttis caruere gena, & quia cognita pridem
 Magna viri virtus, etiam fperare libebat.
 Altera vipereo pars mentem imbuta veneno
 Obliquam voluens aciem, vultumq; malignum,
 Et quaffans caput, Hic (inquit) hic fcilicet ille eft
 Reddere fortuito potuit qui lumina caco,
 Nec potuit caro vitam producere amico.
 Tali in conuentu, magna cingente corona,

Altior

Altior ingrediens calo dux missus ab alto
 Monstrari tumulum, & tumulo superaddita saxa
 Ausferri iubet. Hic iterum nimis anxia Martha
 Iam quartum fluxisse diem, iam viscera putri
 Conceptam rabo monet exhalare mephitim.
 Ille leuem verbis castigans equus amicis,
 Quid struis? aut quò nunc (inquit) fiducia cessit
 Tanta mei? Non te dixi, modo credere velles,
 Visuram aetherei sit quanta potentia regis?
 Sic fatus, superasq; oculos intentus ad oras
 Ostia dum magni reserant obstructa sepulcri,
 Rupe quod excisum vasta sub mole latebat,
 Aeternum clara compellat voce parentem,
 Nunquam ego te genitor nunquam in mea vota vocavi,
 Quin facilem nati precibus porrexeris aurem.
 Semper ades, semperq; mihi tua certa voluntas,
 Et mea stat firma nitens vi conscia virtus.
 Non ideo tamen hoc iterum pro munere grates
 Nunc agere, atque tuum cessabo postulare numen.
 Sic norint homines ut te genitore creatus,
 Te mittente vagum veni legatus in orbem.
 Talia dum memorat circum tremere omne repente,
 Et mugire solum. Stat consternata pauore
 Turba silens. Eremit ille, & Manes voce ciendo
 Lazare conclamat superas te Lazare in auras
 Siste palam. Qua voce Dei concussa debiscunt
 Tartara, soluuntur fatorum iura, nec atra
 Omnia concedunt morti. Diuellitur Orco
 Perfusos leti qui frigore liquerat artus
 Spiritus, & celeri sparsus per viscera motu
 Purpuream venis animam, nervisq; vigorem
 Reddit, & extinctos feruens sub pectore sensus
 Suscitatur. Ausugiunt macies pallorq; situsq;
 Nullaq; prateriti remanent vestigia morbi.
 Obstupere omnes nullo tangente moueri

Exanimum. Sed enim tumulo se viuidus ipse
Surrigit, ut positis postquam simul exiit annos
Pulchrior exuuiis se in gyrum colligit anguis,
Et capite, & summa testatus gaudia cauda.
Forte sepulcrales nexa per crura manusq;
Fasciola obstabant, socij quas soluere iussi
Abstulerunt. Mox ille cauo liberrimus exit,
Veraq; se facies coram spectantibus offert.
Quidquid agit, quidquid loquitur, quocunq; mouetur,
Lazarus est, atque esse liquet, licet ipse negaret.
Nunc ait, & veteres gaudens agnoscit amicos,
Aethereasq; inhians anidè depascitur auras.
Forstian & Stygio narrans comperta barathro,
Quo gemitu, quam seua ferant tormenta nocentes,
Quemq; pij Manes sperent mox adfore regem
Auxilio, ferrata Erebi qui claustra refringat,
Hortatur puros scelerum vestigia Christi
Certa sequi, certamq; hinc expectare salutem.
Protinus it magnam Solymorum fama per urbem,
Nec solum patulas rumoribus occupat aures,
Corda subit, mentemq; animi percellere victrix
Gaudet, & immenso Christi succendere amore.
Quippe viri facies subit, & regalis imago,
Digna Deo, incessusq;, habitusq;, & gratia blandi
Sermonis, quocunq; potens inflectere duos,
Sint licet aut ferro, aut rigido de robore sensus.
Quinetiam antea cta repetunt miracula vita.
Mille, quibus magnum late compleuerat orbem,
Illud praecipue, coctae cum munere frugis
Exiguo, ac paucis (& erant ibi forte reperti)
Pisciculis, populo in turmas discumbere iusso
Tonsa per irrigui redolentia gramina campi,
Largus opum dapibus tot millia pauit inemptis,
Bis senis cumulans restantia frustra canistris.
Tunc quoque, inexhausta capti dulcedine cena,

Sperantes

Sperantes victu facili nulloque labore
 Liberam & immunem tali sub Principe vitam,
 Ausi sunt studio regem sibi poscere inani.
 Iamq; novos cultus atque ornamenta parabant,
 Impositum rapturi humeris, ipse auia montis,
 Et solus loca sola petens, mortalia fugit
 Sceptra, pio subigens animos, non corpora regno.
 Hos populo stimulos postquam addidit inclita fama,
 Idem omnes iterum ardor habet. Concurrere cernas
 Hinc atque hinc, nec ferre moram, iuuenesq; senesq;
 Erumpunt portis, iuuat ire, ipsumque tueri
 Auctorem tantorum operum, iuuat antra subire,
 Atque omnem lustrare locum. Tum si quis adesset
 (Vt plures aderant) qui non audita referret,
 Sed fidis spectata oculis, hunc dicere cuncti
 Felicem, atque auide scitari singula. Quae cum
 Pareffet narrare atque auscultare voluptas,
 Nulla quies, eadem decies repetita iuuabant
 Nec saturas sermone aures, nec lumina visu.
 Talibus intenti studiis blandoq; labori
 Dum gaudent, oculosq; ferunt per cuncta vagantes,
 Ipse ultio, cupiens Christi increbrescere nomen,
 Nec non impulsus monitis precibusque suorum,
 Egrediturq; domo, campisque incedit apertis
 Lazarus, & magni velut intra septa theatri,
 Ingenti late sonitu plausuque fruendum,
 Stans caeteru in medio, & populo Patribusque fruendum
 Se prabens, latosque humeros, robustaq; colla
 Attollens, alacri prodit sua gaudia vultu.
 Tum quocunque pedem circumtulit, agmine facto
 Huc omnes, motis velut vnda impellitur Austris,
 Incumbunt, pariterq; oculis, animisque sequuntur,
 Infernis auidi redacem cognoscere regnis.
 Sic quondam Eois ales Titanius oris,
 Flagrantes inter cassias, & pinguiatua

Qui sator ipse sui solus sine matre creatur,
 Purpureus Phœnix, prima florente iuuentæ
 Cum fines linquens patrios, ubi surgit anhelis
 Phœbus equis, Pharios tendit nouus hospes in agros,
 Innumera glomerantur aues plaudenibus alis,
 Miranturq; ducem. Gemina stant vertice crista,
 Igne micant oculi, collum circumdatur auro.
 Fulgent ceruleæ per terga, & pectora pluma.
 Cauda rosas, sparsisq; nitet pulcherrima gemmis.
 Ipse noua insignis specie cana nubila tranat
 Arduus, ac tandem conspecta Hyperionis vrbe,
 Quas tulerat cunasq; suas, bustumq; parentis,
 Tempa petens, sacris infert ea munera flammis.
 Inde abit, & motis eadem trahit agmina signis,
 Aereas volucrum turmas, gentemq; sonoram.
 Atque hæc magna quidem, maior tamen orta fuisse
 Latitia inuento (solus nam defuit) illo
 Qui poterat Manes arcessere faucibus Orci,
 Corporibusq; animas iterum insinuare sepultis.
 Quinetiam audito loca quod deserta petisset,
 Insidias fugiens mortesq; & vincla minantum,
 Exarsere animis, pœnas odiumq; parati
 Vertere in auctores, atque huic transscribere regnum.
 Aspera sæpe etiam iactabant verba per urbem,
 Et magno pariter cœpere efferuere motu.
 Nec mora, conueniunt proceres queis prisca tueri
 Iura patrum, ritusq; sacros, legesq; sacrorum
 Cura fuit. nam cetera tunc Romanus habebat,
 Haud facile Isacidum passurus surgere gentem
 Imperio, sceptrumq; & auita capessere regna.
 Sed neque concily ratio, nec fas erat vllum.
 Nam damnare aderant, non disceptare parati,
 Et si forte aliquis proferret libera verba,
 In fontem indicta metuens malè perdere causa,
 Hunc, tanquam sacer, ac lege instabilis esset,

H

Arcentes

Arcentes pariter fœde in scelus omne ruebant.
 Ac velut emissi fœna ad spectacula leones,
 Ursiq³, tigresq³, & quicquid Barbara quondam
 India Romane nutribat, & Africa arena,
 Ut Martis populus saturatos sanguine multo
 Assuescens oculos atrocior iret in hostem,
 Vna omnes immane fremunt, damnataq³, tristi
 Corpora deposcunt leto, furit ardor edendi
 Improbus, & siccis glomerat sub faucibus iras;
 Haud aliter mentem flammata cupidine tetra,
 Inuidiaq³, odioq³, grani sine more furentum
 Turba Sacerdotum scelerato fœdere Christum
 Opprimere insidiis, aut vi, per fasq³, nefasq³,
 Destinât. Et iam tum peragit scelus impia iustum
 Impia lingua necans, serpente nocentior omni,
 Sibilaq³, & tales dum vibrat ab ore sagittas,
 Hiccine qui nostris semper conatibus obstat,
 Commodaq³, auertens, & quos speramus honores
 Ipse intercipiens, nos, nostraq³, liuidus odit?
 Hoccine adoratum populo caput? At fœber illi
 Est genitor, quamuis calo diuinitus ortum
 Se fingens, magico captas ita carmine mentes
 Alligat, atque oculos obiectis fascinat umbris,
 Viribus ut Stygii pollens atque arte tyranni
 Mille opifex rerum stupeat quas inscia turba,
 Quacunque incerto rapitur pede, (nam Laris expers
 Pauperiem, & magni simulat fastidia censu)
 Non vnquam in comitatus eat, popularia secum
 Agmina tota trahens leto acclamantia plausu.
 Tali se regnare videns benè tutus in aula
 Dum tonat eloquio, sua dum conuicia fundit,
 Atque ipsos dictis proceres incessit amaris,
 Nos facit inuisos, & quò magis improbus vrat,
 Contemptos etiam, ac vili ludibria vulgo.
 Idq³ impune ferat? Nos ambitionis, & atra

Damnat auaritia, nos illo iudice sanctas
 Vertimus ut libitum est prinata ad commoda leges,
 Immunesq; operum contemptoresq; sacrorum
 Obruimus populum quo nosmet fasce lenamus,
 Impuri, immites, & semina dira luporum,
 At rabiem niuee celantes vellere lana.
 Denique ferali pregnans nos vipera partu
 Edidit, & Stygiis genuit qui praesidet Umbris,
 Isacidum cupidos misere disperdere gentem,
 Atque omnes nostra simul inuoluisse ruina.
 Ipse Dei soboles calo descendit ab alto,
 Ipse equi veri q; tenax, morumq; magister,
 Atque inculpata certissima regula vitæ,
 Et quid non aliud? si de se credimus ipsi.
 Occultis studiis, & multo callidus astu
 Ad regnum preterit iter. Plebs denique regnum
 Detulit. Et tantum patimur scelus? O ubi prisca
 Religio, sanctiq; patres, atque inclita Mosis
 Gloria? Quò tandem miseri peruenimus? Ille
 Nos regat, & folio spernat sublimis ab alto,
 Quem neque fabrili victum si rursus ab arte
 Querat inops oculis unquam spectabimus equis?
 Et tamen (ut credunt quos spe frustratur inani)
 Hunc venisse monent hunc ipsum oracula regem,
 Sublimem imperio regem, qui sacula condat
 Aurea & eternis moderetur legibus orbem.
 O cacas hominum mentes! Concurrite templis,
 Et festos agitate dies, praeingite postes
 Frondibus, absistant cura duriq; labores,
 Hic omnes cumulabit opes. Quem quarimus hic est,
 Nazaraeductus tenebris, & patre pudendo.
 Quem multo gaudere mero, lautoq; paratu,
 Infamesq; hominum prauorum accedere mensas
 Illotis fœdum manibus, non vlla tenentem
 Sabbata, nec veterum seruantem iussa parentum

Scimus, & incestas pœna soluisse maritas.
 Sit vindex igitur patriæ, tutorque, paterque,
 Et latè sua signa ferat legesq; per orbem.
 Nos (si quid sapimus, si quid ratione videmus,
 Atque aliquis toto superest in corpore sensus)
 Hunc nisi supplicio, & plebem terrore vetamus
 Has turbas facere, & tanto concurrere motu,
 Romulida infestis aderunt sub Casare signis.
 Qui regem, & regis grauius mulctatus amicos,
 Inuisam crebris hanc seditionibus urbem,
 Nec minus inuisam ignoto sibi Numine gentem
 Perdet, & hostili populabitur omnia flamma.
 Istius hic finis regnorum, hic terminus esto.
 Talia commota iactabant mente per auras
 Hinc atque hinc, gliscente feris clamoribus ira,
 Pontificis summi cum maiestate verendus,
 Vittisq;, & sacra redimitus tempora mitra
 Purpureus Caius, vulpino callidus astu
 Occultare nefas, verumq;, obtendere falso,
 Aurato surgens solio, postquam alta repressit
 Murmura, Quid longis opus est ambagibus (inquit)
 Singula culpata disquirere crimina vite,
 Et veterem dictis toties renouare dolorem?
 Quo res nostra loco, quæ sit fortuna videtis.
 Vnius ob factum patimur, nos vnius omnes
 Causa premit, nec scitis adhuc quid postulet usus?
 Consulite in medium cines, sint publica semper
 Priuatis potiora bonis. Incendia vidi
 Sistere vicini detracto culmine recti.
 Nos quoque sublato, qui cunctis officit, vno
 Nos meliora manent. Nec refert ater, an albus,
 Sit quicumque volet. Nunquam pars corpore toto
 Dignior vlla fuit. Ne gens simul occidat omnis,
 Vnum auferte caput. Quid enim? Ceu cæsa per aras
 Victima votiuo placabit sanguine Numen.

Hoc agite, hoc egisse omnis letabitur etas.
 Finierat. Sequitur plausus, clamorque probantum
 Dicta viri. Non illa suo tamen edidit ore,
 Sed quia Pontificis sacrum tunc munus obibat,
 Spiritus eterno manans de lumine mentem
 Monit, & arcana lustrans vi pectora ceca,
 Ac duros subigens sensus, rabida ora coëgit
 Vera loqui, & celo dignas prorumpere voces;
 (E duro ut liquidi saliant si marmore fontes,
 Qualem Gorgonei fertur sudisse caballi
 Ungula, fatidicis spargentem viscera lymphis)
 Argumentum ingers, possint quo nosse nepotes
 Quanta Sacerdotum stet gratia, quanta potestas,
 Quos superi sibi delegit regnator Olympi,
 Ut calum terris, terrasque, innectere celo
 Sacrorum virtute queant, licet usque negarit
 Invidia, & nigris erumpens faucibus Orci
 Terribili sectum rabie qua nunc quatit orbem
 Horrida mortiferi nutrix discordia belli.
 Tandem igitur sacri signi consulta Senatus,
 Que poena munita grani concurrere vulgus,
 Et cœtus fieri, rebusque instare nouandis,
 Aut sectas agitare novas, super omnia Christi
 Facta sequi, moresque, atque impia iussa vetabant.
 Et quoniam absentem, nullo accusante, nec ullis
 Damnare iudiciis Patres non vlla sacratos
 Religio vetuit, tanquam si causa peracta
 Iam foret, ut citius seuire in corpore possent,
 Atque explere graues poenis vltimicibus iras,
 Premia si quis eum latebris educat opertis
 (Nam loca secretis peragrabat proxima siluis)
 Incassum statuunt. quis enim nisi sponte sequentem
 Duceret? Idque palam toties monstrauerat antè,
 Agmine cum medius saxisque, armisque, minantuna
 Nube caua, ceu nocte, lupos enasit hiantes.

Sed quid agas postquam perit pudor? Effera mentem
 Abstulerat rabies. Et nulla immanior usquam
 Belua vel sauit siluis, vel atrocior undis,
 Quam calo cognatus homo, rationis egentem
 Cum rapit impatiens magni vindicta doloris.
 Nec Christum latuere doli, quibus omnia vidit
 Vidit & hac oculis, & quanquam defuit index,
 Nec clausis unquam, nec surdis auribus hausit.
 Sed tamen e latebris humano more petitis
 (Ecquis enim prudens rabido se obtruderet hosti?)
 Prodit in apricam, quò se demonstrat acerbam
 Posse quidem, sed nolle, suo iam tempore, mortem
 Effugere, & sauos ultra differre labores,
 Et iam tristis hiems squallentia texerat ora
 Vere nouo, cum turgēt hūmus, cum Sole recentis
 Mille trahunt varios fragrantia prata colores,
 Mille sonat variis auium concentibus aether,
 Nec procul ille dies toto celeberrimus anno
 Tunc aberat quem Pascha vocant, rituq; parentum
 Mirifice coluere sacrum. nam tempore eodem
 Abrami soboles, longi pertesa laboris,
 Attritam damnis & prodigialibus olim
 Suppliciiis spreti sauas ob Numinis iras
 Egyptum fugiens, atque impia regna relinquens,
 Cum grauis infesto premeret rex milite terga,
 Et maris obstarent trepidis a fronte procellae,
 Euasere tamen. Medio dux gurgite Moses
 Diuisa attollens hinc atque hinc agmina aquarum,
 Ceu vitreos subter scopulos proiectaq; saxa
 Trans vada sicca leui populum pede duxit ouantem,
 Conantemq; sequi, cadesq; inferre tyrannum,
 Armag; quadrupedesq; simul, currusq; minaces
 Obruit, immixtis quas ante reduxerat undis.
 At pulchris aucti spoliis ac diuite gaza
 Isacida optato potinuit xeritore leti,

Et spes ingentes coeptis ingentibus equant.
 Ex illo, quò nota magis sit gloria facti,
 Viuidaq; æternum fama extendatur in ævum,
 Quotquot erunt celeres voluendis orbibus anni,
 Mense suo, pulsus Arias quando aureus intrat
 Piscibus, & spatis nox lucem intercipit æquis,
 Cum bis septeno vaga Luna accreuerat ortu,
 Condideratq; diem clauso iam vesper Olympo,
 Cernere erat Patresq; simul populumq; tributima
 (Sic etenim Phariis gens olim excefferat oris)
 Succinctos, crudosq; ad iter perone paratos
 Confluere, & positis astantes ordine mensis
 Agrestes inter lactucas, libaq; nulla
 Turgida fermento (iussis exire profanis)
 Anniculum maculis pariter vitioq; carentem,
 At tostum flammis absumere morsibus agnum,
 Et septem immunes operum transmittere Soles.
 Hacigitur tam lata dies urgebat, & acri
 Undique concursu populos cogebat in urbem,
 Purgati scelerum votis sacrisq; peractis
 Securi ut diis passent se adiungere mensis,
 Cum graue dissidium variis sermonibus ortum
 Rescissent quòd abesse virum, quem cernere cuncti,
 Disparibus quanquam studiis multumq; remotis,
 Ardebant pariter. Sed enim pars adfore dixit,
 Spreturumq; minas, pars indignata negavit.
 Ipse autem innocuo mitiq; simillimus agno,
 Sponte sua sacras circum qui ducitur aras,
 Venturus Solymam decime sub tempora Luna,
 (Tollere tunc etenim legis præscripta iubebant
 Quem quarto post quisque die consumeret agnum)
 Bethania paulum, caros visurus amicos,
 Substitit, & nota mansit Simonis in aede,
 Cui, licet immundam pepulisset corpore labem,
 Leprosi tamen in vulgus cognomen adhaesit.

Hoc prabente domum, Martha curante culinam,
 Vnus conuiuias inter cum Lazarus esset,
 Lazarus ingenti complens latè omnia fama,
 Suauia dum laute cumulantur fercula cena,
 Quo vultus deceant hilares mentemq; benignam,
 Quo nil non fieret tali ac tanto hospite dignum,
 Celesti indulgens Maria (ut consuevit) amori,
 Impatiensq; sui, quòd, quamuis plurima semper
 Officiis, modicam sese ingrata mq; putaret,
 Regali ceu sponsa nouo deducta marito
 Ingrediens cultu, nec non pulcherrima dona
 Pulchrior ipsa ferens nardi prestante liquore,
 Quem pretiosus onyx tales seruabat ad usus,
 Irrorat caput omne viri, pedibusq; volutans
 Heret, & hos primùm lacrymis lauat, inde solutis
 Abstergit tremebunda comis, mox oscula figit,
 Atque eodem quo dulce caput perducit olino.
 Cuius odor tenues tranans sic imbuit auras,
 Hesperidum ut spirare putes, vel Adonidis hortos.
 Mirantur quicumque aderant, mirantur & ipsi
 Discipuli, secum quos ille adduxerat umbras,
 Atque indigna fremunt, mulier quòd prodiga censu
 Intempestiuo turbans conuiuia fastu
 Assuetum modicis, nec tristem rebus egenis,
 Damnantemq; malas luxus quas repperit artes
 Has nunc delicias, hos nunc odiosa paratus
 Cogeret, atque unguenta pati, qua vendere multo
 Prestiterat, rebusque inopum succurrere duris,
 Non tulit has animi sordes qui, rexq; Deusque,
 Omnia dans omnem merito sibi poscit honorem,
 Et, Quid conturbatis? ait. Cur carpitur ista,
 Que laudanda fuit? mœsti nam more recepto
 Munera depositis alij libantq; sepultis,
 Ast huius prauertit amor. Me lauit, & unxit
 Vuentem, sed acerba videns mortemq; propinquam.

Fare igitur laudemq̄, feret nomēque decuq̄,
 Semper & ob meritum toto celebrabitur orbe,
 His aliȝ cedunt monitis, peccasse fatentur,
 Et roseus subit ora pudor. Sed solus Iudas
 Ischarius, loculos solitus gestare magistri,
 Et turpi sacros furto interuertere nummos,
 Confidens, nulloḡ, rubens in crimine, perstat
 Perstat adhuc, fædoq̄, tumens obmurmurat ore.
 Præceptumq̄, dolens sibi quod se poscere egenis
 Finxit, & insano vindictæ accensus amore,
 Dum variis agitatur lucrum quâ penset ademptum
 Consiliis, nec sese explet tam dira cupido,
 Postremò quoniam tali spes nulla peculi
 Sub domino, dominum querenti prodere turba
 Pontificum, & pactis insontem addicere nummis
 Destinat, infandum aggrediens scelus. Hora, locuq̄,
 Desiit. At non deerit, ait, Fortuna labori.
 Nec mora, nec requies, aurum noctesq̄, diesq̄
 Cogitat, & reputans sperati commoda census
 Jam lautum, iam se nitidum fingitq̄, beatum
 Nescius instantis fati, mortisq̄, pudende,
 Quam sibi proiecto consciscat turpiter auro,
 Aternis Stygio addictus sub gurgite pœnis.

H 5 LÆVINI